

BİRİNCİ ENTERNASYONAL VE MİRASI

Aydınlık Gazetesi, 28 Nisan 2014

Yıldırım Koç

1 Mayıs öncesinde anımsanması gereken bir girişim, 1864-1876 yılları arasında faaliyet gösteren Uluslararası Çalışanlar Birliği'dir (International Workingmen's Association); veya daha yaygın bilinen adıyla, Birinci Enternasyonal'dir.

19. yüzyılın ortalarında Almanya veya İtalya devletleri yoktu. Ülkeler arasındaki sınırlar genellikle yalnızca harita üzerindedir. Bir işçinin bir başka ülkede çalışması için vize ve çalışma izni gerekmiyordu. 1848 ihtilalleri kısa bir süre içinde Avrupa'nın tüm önemli ülkelerini sarabilmişti. Bir ülkede kıtlık ve açlık olduğunda, insanlar bir başka ülkeye göç edebiliyordu. Savaşlar da askerlerin çatışmasıyla sınırlıydı; Birinci Dünya Savaşı öncesinin savaşları, sivil halkı çatışmanın içine çeken topyekün mücadeleler değildi.

Bu koşullarda bir taraftan işçilerin ulus kimliğini aşan enternasyonalist birliği gündeme geldi; diğer taraftan, işçileri milliyetçi yapacak ve diğer ülkelerin sömürsünden pay almasını sağlayacak girişimler.

1848 ihtilalleri ulusal sınırları aşyordu; ancak uluslararası örgütlenmeler ihtilal nedeniyle değil, somut bazı gereksinimlerin karşılanması amacıyla başladı.

Marx'ın 29 ve Engels'in 27 yaşındayken 1847 yılının son aylarında yazdıkları ve 1848 yılı Şubat ayında yayımlanan Komünist Manifesto, "bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz" çağrısıyla bitiyordu.

1848 ihtilalleri yenildi; bütün ülkelerin işçilerinin birleşmesi doğrultusundaki önemli bir adım 1864 yılında farklı gerekçelerle atılabildi.

Bu yıllarda bir ülkede büyük grevler olduğunda, işverenler başka ülkelerden grevkıracı getirebiliyordu. Grevkırıcılığın engellenmesi çabası, ulusal düzeyde örgütlenmiş işçilerin ilk önemli amacıydı.

Diğer taraftan, çeşitli ülkelerde ücretler ve çalışma koşulları hakkında bilgi edinebilmek günümüzdeki gibi kolay değildi. Bu konuda bilgi toplayan ve aktaran kurumlar yoktu. Ayrıca, birbiriyle ilişkisi olan farklı ülke işçilerinin dayanışma eğilimi de vardı.

Sendikacılar I. Enternasyonal'i Kuruyor

1864 yılında İngiliz ve Fransız sendikacıların biraraya gelmesiyle Uluslararası Çalışanlar Derneği (Birinci Enternasyonal, International Workingmen's Association) bu amaçlarla kuruldu. Ancak bu sürece, bu tarihlerde Londra'da yaşayan Karl Marx da katıldı ve bu örgütün ideolojik çizgisinin oluşmasında belirleyici oldu.

Marx'ın ve arkadaşlarının çabalarıyla I. Enternasyonal, enternasyonalizmin ideolojik, siyasal ve örgütsel merkezi oldu.

I. Enternasyonal 1871 Paris Komünü'nden sonra büyük saldırılarla karşı karşıya kaldı.

I. Enternasyonal'in kuruluşunda belirleyici rolü olan İngiliz sendikacılar örgütten ayrıldılar.

Örgüt içinde Bakunin'in önderliğindeki anarşistler ise gizli örgütlenmelere gittikleri için 1872 kongresinde I. Enternasyonal'den tasfiye edildiler.

Emperyalizm I. Enternasyonal'i Bitiriyor

Bu yıllarda Avrupa işçi sınıflarının kendi ülkelerinin işverenleriyle birlikte hareket etme eğiliminin güçlenmesi üzerine, I. Enternasyonal'in merkezi 1872 yılında ABD'ye götürüldü ve örgüt 1876 yılında tasfiye edildi.

Örgütün merkezinin ABD'ye taşınmasında, ABD'de 1861-1865 döneminde yaşanan iç savaş sonrasında demokratikleşme doğrultusunda önemli adımların atılması ve Amerikan işçi hareketinin artan gücü de ("Emek Şövalyeleri" hareketi) çekici bir etki yaptı.

Kapitalizmin emperyalizm aşamasına geçilmesiyle birlikte bu ülkelerin işçi sınıfları milliyetçileşti, şovenleşti. Enternasyonalizm veya "bütün ülkelerin işçilerinin birleşme" umudu, emperyalizmin yenilgisi sonrasında ertelendi.

İdeolojik etkisi büyük olan I. Enternasyonal'in önemli bir örgütsel mirası kalmadı.